

Työeläkelaitoksille

Vakuutusoikeuden päätös 10.9.1998 (6785/97)

ELÄKELAUTAKUNNAN LÄÄKÄRIJÄSENEEN ESTEELLISYYS

Vakuutusoikeus on tulkinnut Euroopan neuvoston piirissä ihmis-oikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (EIS) 6 artiklasta ilmeneviä oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettuja vaatimuksia ja katsonut eläkelautakunnan lääkärijäsenen olleen esteellinen käsittelemään X:n työkyvyttömyyseläkettä koskevaa valitusta eläkelautakunnassa. Vakuutusoikeus katsoi lääkärijäsenen puolueettomuuden eläkelautakunnassa objektiivisesti arvioiden vaarantuneen hänen toimiessaan tuomarin asemassa asiassa, jossa toisena asianosaisena on ollut hänen työnantajansa kanssa samaan vakuutusyhtiöryhmään kuuluva eläkevakuutusyhtiö.

Eläkelautakunnan lääkärijäsen oli työsuhteessa vakuutusyhtiöryhmään kuuluvaan yhtiöön, jonka toimialaan kuuluvat kaikki vapaaehtoiset ja lakisääteiset vahinkovakuutukset, muun muassa tapaturmavakuutukset. Lääkärijäsen antoi asiantuntijalääkärinä lausuntoja lakisääteisissä ja yksityisissä tapaturmavakuutuksissa.

X:n työkyvyttömyyseläkepäättöksen oli antanut samaan vakuutusyhtiöryhmään kuuluva eläkevakuutusyhtiö. Sillä on omat asiantuntijalääkärinsä, jotka käsittelevät TEL- ja YEL-vakuutuksiin liittyviä eläkehakemuksia. Eläkelautakunnan lääkärijäsen ei millään tavalla osallistu eläkevakuutuksiin liittyvien hakemusten käsittelyyn ja ratkaisuun. Vakuutusoikeus totesi, että eläkevakuutusyhtiö ja tapaturmavakuutustoimintaa harjoittava yhtiö eivät kuulu yhtiöoikeudellisesti samaan konserniin, vaan tässä mielessä kyse on kahdesta erillisestä yhtiöstä.

Vakuutusoikeus katsoi, että eläkelautakunnan lääkärijäsen ei ole ollut oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 1 §:n säännösten nojalla esteellinen toimimaan lääkärijäsenenä X:n asiaa käsiteltäessä.

Tuomarin esteellisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon myös Euroopan neuvoston piirissä ihmis-oikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (EIS) 6 artiklasta ilmenevät oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetetut vaatimukset. Vakuutusoikeuden tulkinnan mukaan myös eläkelautakunnan ratkaisumenettelyn, jos-

sa päätetään henkilön oikeudesta eläkkeeseen, on täytettävä nämä vaatimukset.

EIS:n 6 artiklan 1 kappaleen mukaan henkilön oikeuksista päätettäessä jokaisella on oikeus oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännön mukaan puolueettomuusvaatimuksella tarkoitetaan yhtäältä sitä, ettei tuomarilla saa tosiasiallisesti olla ennakkokäsitystä asiasta tai halua edistää oikeudenkäynnin toisen asianosaisen etua (niin sanottu subjektiivinen puolueettomuus), ja toisaalta sitä, että kaikki oikeutetut epäilyt tässä suhteessa ovat poissuljettuja (niin sanottu objektiivinen puolueettomuus). Vakuutusoikeytesi, että viimeksi mainittu vaatimus on usein kiteytetty siten, ettei tuomioistuimen ainoastaan pidä olla puolueeton, vaan sen on myös näytettävä puolueettomalta ulospäin. Tämä vaatimus koskee luonnollisesti myös yksittäistä tuomaria.

Vakuutusoikeytesi katsoi, että asiassa ei ole esitetty mitään sellaista selvitystä, josta voisi päätellä, ettei lääkärijäsenellä olisi ollut subjektiiviselta kannalta puolueetonta suhtautumista käsiteltävänä olevaan asiaan.

Objektiivisen puolueettomuuden kannalta ratkaisevaa on lääkärijäsenen suhde X:n valitusasiassa vastapuolena olevaan eläkevakuutusyhtiöön. Puolueettomuutta objektiiviselta kannalta arvioitaessa on muun ohessa otettava huomioon, antaako tuomarin jokin erityinen suhde asianosaiseen aiheeseen pelätä luottamuksen puolueettomuuteen vaarantuvan. Tällaisella tarkastelulla suojataan sitä luottamusta, jota tuomioistuimen tulee nauttia kansalaisten keskuudessa.

Vakuutusoikeytesi totesi, että vaikka lääkärijäsen ei esitetyn selvityksen perusteella ole viimeksi mainittuun eläkevakuutusyhtiöön palvelussuhteessa eikä osallistu millään tavoin sen eläkehakemuksia koskevaan ratkaisutoimintaan tai muutoinkaan sen toimintaan, voidaan lääkärijäsenen puolueettomuuden eläkelautakunnassa kuitenkin objektiivisesti arvioiden katsoa vaarantuneen hänen toimiessaan tuomarin asemassa asiassa, jossa toisena asianosaisena on ollut hänen työnantajansa kanssa samaan vakuutusyhtiöryhmään kuuluva eläkevakuutusyhtiö.

TEA20§6M